

SLOVENSKÁ REPUBLIKA

NÁLEZ

Ústavného súdu Slovenskej republiky

V mene Slovenskej republiky

III. ÚS 413/2022-33

Ústavný súd Slovenskej republiky v senáte zloženom z predsedu senátu Roberta Šorla a sudcov Petra Straku (sudca spravodajca) a Martina Vernarského v konaní podľa čl. 127 Ústavy Slovenskej republiky o ústavnej sťažnosti sťažovateľa [REDAKOVANÉ], [REDAKOVANÉ], [REDAKOVANÉ], zastúpeného advokátom JUDr. Rastislavom Koutunom, Vajnorská 8/A, Bratislava, proti uzneseniu Najvyššieho súdu Slovenskej republiky č. k. 4Tdo/63/2020 z 29. septembra 2021 takto

r o z h o d o l :

Ústavnej sťažnosti **n e v y h o v u j e .**

O d ô v o d n e n i e :

I.

1. Sťažovateľ sa ústavnou sťažnosťou doručенou ústavnému súdu 26. januára 2022 domáha vyslovenia porušenia základných práv odoprieť výpoveď podľa čl. 47 ods. 1 Ústavy Slovenskej republiky (ďalej len „ústava“) a čl. 40 ods. 4 Listiny základných ľudských práv a slobôd (ďalej len „listina“) a prezumpciu nevinu podľa čl. 40 ods. 2 listiny a práv na prezumpciu nevinu podľa čl. 6 ods. 2 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd (ďalej len „dohovor“) a čl. 14 ods. 2 Medzinárodného paktu o občianskych a politických právach (ďalej len „pakt“) a zákazu byť nútený svedčiť proti sebe podľa čl. 14 ods. 3 písm. g) paktu.

II.

2. Sťažovateľ bol rozsudkom Okresného súdu Senica z 18. novembra 2019 v spojení s uznesením Krajského súdu v Trnave z 13. februára 2020 uznaný vinným z obzvlášť závažného zločinu nedovolenej výroby omamných a psychotropných látok, jedov alebo prekurzorov, ich držania a obchodovania s nimi, ktorého sa dopustil tak, že bol spolu s ďalšími dvoma osobami kontrolovaný príslušníkmi colného úradu a pritom mal pri sebe vrecko s 3 172 mg marihuany a v zadnej časti auta mal plastový box s 3 087 g marihuany.

3. Proti uzneseniu krajského súdu podal sťažovateľ dovolanie z dôvodu podľa § 371 ods. 1 písm. g) a i) Trestného poriadku, v ktorom okrem iného namietal, že bol zo strany orgánov činných v trestnom konaní pod hrozbou uloženia poriadkovej pokuty podľa § 70 Trestného poriadku donútený vydať plastový box. Najvyšší súd namietaným uznesením odmietol dovolanie sťažovateľa podľa § 382 písm. c) Trestného poriadku. Uviedol, že možno sťažovateľovi prisvedčiť, že poučenie o možnosti uloženia poriadkovej pokuty v prípade nevydania veci vykazuje určité znaky donútenia, avšak táto nebola z hľadiska dôkaznej situácie rozhodujúca. Orgánom činným v trestnom konaní nič nebránilo v tom, aby vec v prípade odmietnutia vydania odňali, keďže nebola skrytá. Dobrovoľné nevydanie veci by nemalo na zaisťovanie dôkazov a komplexnosť dôkaznej situácie žiadny vplyv. Okrem toho tento dôkaz nebol jediným rozhodujúcim dôkazom, keďže spáchanie skutku vyplývalo aj z výpovede pôvodne spoluobvineného a prepisu telefonických hovorov medzi sťažovateľom a predávajúcim marihuany. Vo veci boli dané dostatočné procesné záruky v podobe poučenia, že sťažovateľ nemusí vec vydať, ak by si tým spôsobil nebezpečenstvo trestného stíhania. Podľa najvyššieho súdu nešlo o donútenie takej kvality a intenzity, ktoré by bolo reálne spôsobilé prinútiť sťažovateľa vydať vec. Sťažovateľ nebol predmetom priameho nátlaku, nebol sankcionovaný a ani mu nebolo vyhrázané väzením.

III.

4. Sťažovateľ namieta porušenie ústavných práv nezákonným postupom orgánov činných v trestnom konaní pri vydaní veci dôležitej pre trestné konanie. Podľa sťažovateľa ak zápisnica o vydaní veci obsahuje poučenie, že v prípade nedobrovoľného vydania veci mu môže byť uložená poriadková pokuta, ide o donútenie k jeho sebaobvineniu pod hrozbou sankcie. Sťažovateľ zápisnicu podpísal a vec dobrovoľne vydal. Uvádza, že zápisnica o vydaní veci je postihnutá vadou, ktorá spôsobuje jej zmätocnosť a nezákonnosť, a preto je v rozpore s § 89 ods. 1 Trestného poriadku. Ďalej uviedol, že všeobecné súdy sa s jeho námietkou dostatočne nevysporiadali.

5. Najvyšší súd k ústavnej sťažnosti uviedol, že napriek formálne nesprávne poučeniu o možnosti uloženia poriadkovej pokuty jej uloženie sťažovateľovi reálne nehrozilo. Ak by viditeľnú vec dobrovoľne nevydal, bola by mu odňatá. Sťažovateľ mal po výzve možnosť vec dobrovoľne vydať alebo jej vydanie odmietnuť. Túto voľbu by mal aj pri správnom poučení. Aj keď vec bola dôležitým dôkazom, nešlo o jediný usvedčujúci dôkaz; sťažovateľa zo spáchania skutku usvedčoval aj pôvodne spoluobvinený a prepis telefonických hovorov. S poukazom na judikatúru Európskeho súdu pre ľudské práva (ďalej len „ESLP“) najvyšší súd uviedol, že pre záver o porušení práva na spravodlivý proces je potrebné skúmať celkovú spravodlivosť konania. Nestačí akékoľvek porušenie zákona pri vykonávaní dôkazu, ale musí ísť o závažné porušenie, ktoré má zásadný dopad na práva obvineného v miere spôsobujúcej nespravodlivosť procesu ako celku. O takú vec však v prípade sťažovateľa nejde.

IV.

6. Čo sa týka porušenia zásady prezumpcie neviny (čl. 40 ods. 2 listiny, čl. 6 ods. 2 dohovoru a čl. 14 ods. 2 paktu), treba uviesť, že jej účelom je chrániť každého, kto bol obvinený z trestného činu, pred vyslovením výroku o vine bez toho, aby bola jeho vina preukázaná v súlade so zákonom (rozsudok ESLP Nölkenbockhoff proti Nemecku). Jej hlavným účelom je chrániť obvineného pred akýmkoľvek súdnym rozhodnutím alebo inými výrokmi príslušných úradných osôb, ktoré

sa rovnajú vysloveniu jeho viny bez toho, aby bola táto predtým preukázaná v súlade so zákonom (rozsudok ESĽP Rushiti proti Rakúsku, bod 31). Z prezumpcie neviny tiež vyplýva, že žiadny štátny orgán (vrátane jeho ústavných činiteľov) nie je oprávnený vysloviť vinu či rozhodnúť o vine osoby, proti ktorej sa vedie trestné konanie, ešte pred tým, ako ju vyslovil príslušný súd právoplatným odsudzujúcim rozsudkom (PL. ÚS 12/98). Sťažovateľ v ústavnej sťažnosti neoznačil a ani nenamietal žiaden konkrétny výrok najvyššieho súdu obsiahnutý v namietanom uznesení, ktorým by došlo k porušeniu jeho práva na prezumpciu neviny. Sťažovateľ sa argumentačne v ústavnej sťažnosti obmedzil iba na poukaz o nezákonne získanom dôkaze, ktorý tvorí druhú časť jeho argumentácie. Z použitia nezákonného dôkazu však nemožno vyvodiť záver o porušení ústavného práva na prezumpciu neviny. Preto v tejto časti nebolo ústavnej sťažnosti vyhovené.

7. Vo vzťahu k porušeniu ústavného práva odoprieť výpoveď (čl. 47 ods. 1 ústavy, čl. 40 ods. 4 listiny) a nebyť nútený svedčiť proti sebe alebo priznať vinu podľa čl. 14 ods. 3 písm. g) paktu podstata ústavnej sťažnosti spočíva v námietke sťažovateľa, že mal byť zo strany orgánov činných v trestnom konaní donútený pod hrozbou uloženia poriadkovej pokuty k vydaniu veci dôležitej pre trestné konanie (v aute viditeľný plastový box s 3 078 g marihuany), a tak mal pod touto hrozbou prispieť k vlastnému obvineniu. K tejto námietke sa najvyšší súd vyjadril tak, že sťažovateľ bol, čo sa týka možnosti uloženia poriadkovej pokuty, nesprávne poučený, avšak miera pochybenia orgánov činných v trestnom konaní nebola tak závažnou, že by zapríčinila nespravodlivosť celého trestného konania. Sťažovateľ nebol povinný vec vydať na výzvu, ale orgány činné v trestnom konaní ju mohli odňať. Rovnako skonštatoval, že nešlo o jediný usvedčujúci dôkaz, na ktorom by bolo založené odsúdenie sťažovateľa.

8. Právny názor najvyššieho súdu svojím obsahom zodpovedá judikatúre ESĽP, ktorá zakazuje nenáležitý nátlak (*improper compulsion*) zo strany príslušných mocenských autorít (rozsudok Murray proti Spojenému kráľovstvu, bod 45 a Saunders proti Spojenému kráľovstvu, bod 68). Právo nevypovedať vo svoj neprospech predpokladá, že obžaloba v trestnej veci musí preukázať svoje tvrdenie proti obvinenému bez použitia dôkazov získaných prostredníctvom nátlaku (*coercion or oppression*) v rozpore s vôľou obvineného (Saunders proti Spojnému kráľovstvu, bod 68, Bykov proti Rusku, bod 92). Zákaz sebaobvinenia sám osebe nechráni pred vyslovením usvedčujúceho vyhlásenia, ale pred získavaním dôkazov nátlakom alebo útlakom. Práve existencia nátlaku vyvoláva obavy, či bolo rešpektované privilégium nevypovedať vo svoj neprospech. Z tohto dôvodu musí súd najprv zvážiť povahu a stupeň nátlaku použitého na získanie dôkazov (Ibrahim a spol. proti Spojenému kráľovstvu, bod 267). Právo nevypovedať vo svoj neprospech nie je absolútne. Uplatňovaný stupeň nátlaku je nezlučiteľný s čl. 6 dohovoru, ak zasahuje samotnú podstatu výsady nevypovedať vo svoj neprospech. Nie každé priame donútenie však porušuje samotnú podstatu zákazu sebaobvinenia, a teda vedie k porušeniu čl. 6. V tejto súvislosti je rozhodujúce, ako sa dôkazy získané na základe donútenia použijú v priebehu trestného konania (Ibrahim a spol. proti Spojenému kráľovstvu, bod 269).

9. Vec sťažovateľa nie je porovnateľná s inými prípadmi, v ktorých bolo zistené porušenie čl. 6 dohovoru v súvislosti s porušením zákazu svedčiť proti sebe samému: (i) vypudenie drog zo žalúdka páchatel'a núteným podaním liekov (rozsudok ESĽP Jalloh proti Nemecku), (ii) fyzické násilie proti podozrivému spojené s hrozbou vážnej fyzickej ujmy (rozsudok ESĽP Gäfgen proti Nemecku), políciou organizovaný nátlak spoluväzňa, ktorý opakovane kládol podozrivému

otázky ohľadne vyšetrovaného skutku, hoci podozrivý skôr odmietol vypovedať (rozsudok ESLP Allan proti Spojenému kráľovstvu).

10. Vo veci sťažovateľa je rozhodujúce, že nešlo o priame donútenie k jeho výpovedi a dôkaz, ktorý sčasti viedol k uznaniu jeho viny, nebol skrytý a orgány činné v trestnom konaní sa k nemu vedeli dostať aj zákonnou cestou. V momente nesprávneho poučenia totiž mohli vec sťažovateľovi odňať bez toho, aby akokoľvek inak neoprávnene zasahovali do jeho iných ústavných práv. Orgány činné v trestnom konaní sa viditeľnej veci mohli zmocniť a ďalej ju použiť na účely trestného konania. Okrem toho bol sťažovateľ poučený, že vec nie je povinný vydať, pokiaľ by si tým spôsobil trestné stíhanie. Sťažovateľ pred svojím rozhodnutím vydať vec nebol pod takým tlakom, z ktorého by bolo možné vyvodiť, že jeho vôľa vydať vec nebola slobodná alebo rozhodujúcim spôsobom určená tým, že bol nesprávne poučený o možnosti uloženia pokuty. Tento prvok v jeho rozhodovaní nenadobudol mieru, ktorá by zasiahla do samotnej podstaty jeho práva ne byť nútený svedčiť proti sebe samému. Na základe súboru okolností prípadu možno skonštatovať, že zápisnica, na ktorú sťažovateľ zameriava svoju pozornosť, obsahovala nesprávnu formalitu, ktorá nebola spôsobilá vyvolať presvedčenie, že orgány činné v trestnom konaní zamerali svoju činnosť k tomu, aby sťažovateľa pod nátlakom donútili k vydaniu dôkazu svedčiaceho proti nemu. Nútiť k tomu ho zrejme vôbec nemuseli a ani sťažovateľ ich inak formálne nesprávne poučenie v okolnostiach veci nemohol vnímať ako donútenie. Preto ani v tejto časti nebolo ústavnej sťažnosti vyhovené.

11. Podľa § 67 zákona č. 314/2018 Z. z. o Ústavnom súde Slovenskej republiky a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov pripája k tomuto rozhodnutiu odlišné stanovisko sudca Peter Straka, ktoré sa týka výroku a odôvodnenia rozhodnutia.

P o u č e n i e : Proti tomuto rozhodnutiu ústavného súdu nemožno podať opravný prostriedok.

V Košiciach 23. novembra 2023

Robert Šorl
predseda senátu